

Romano hangos

15. ročník

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 18 • ČÍSLO 14 • VYŠLO 24. ŘÍJNA 2016

zprávy

OSTRAVA – V sobotu 1. října proběhla soutěž Miss Gypsy pořádaná Unií olašských Romů, kterou vede Josef Stojka. Tento slavnostní večer byl věnován dívence, která si vinou těžkých popálenin vytrpěla mnoho bolesti – Natálce Kudrikové. Natálka je nyní devítiletou školáčkou. Její rodina nemá příliš peněz a Natálku čeká nová operace. Umělá kůže, dříve operovaná namísto spálené, nyní s Natálkou neroste, a proto je nutný nový operativní zákrok. Z výtežku přehlídky dostala Natálka 20 000 Kč, kolo a další dárky. Oceňme skvělý počín lidské solidarity.

ZNOJMO – Marek Dalík nastoupil výkon trestu a byl přemístěn do věznice Znojmo. Hned z počátku se dostal do sporu s místním romským bossem, který se snažil Dalíka trochu usměrnit. Zřejmě to byl jen projev neuspokojených ambicí romského bosse na přední postavení mezi vězni. I ostatní vězni to brali s rezervou, protože tento muž měl konflikty se všemi. Vzniklý incident postavení Marka Dalíka ve věznici nijak neomezil.

z obsahu

Téma čísla:

Hazard s Čínou
strana 2–5

Dalajláma v Praze
strana 4

Romské povídky
od Bušalky
strana 6–7

Amare somnaka – tajemství romského šperku

To je název velkého výstavního projektu Muzea romské kultury, který zahrnuje tradiční šperk různých romských skupin světa, ale představuje i současné romské tvůrce - šperkaře, respektive šperkařky, neboť tomuto uměleckému oboru se dnes mezi Romy věnují zejména ženy.

Šperk je v kultuře Romů prvkem snad nejvíce viditelným, blyštivým, bombastickým. Fakticky byl však věcí praktickou, která jistila uchování rodu. Byl nedílnou součástí stejně tak vzezření Romů, jako jejich životů. Je vnějším znakem, který v sobě ukrývá symboly a náznaky, jež jemnými předivky vedou až

k nitru skutečného pokladu romské kultury – do oblasti duchovní kultury. Stejně tak výstava ukazuje kromě skutečného zlatého pokladu, tedy exponátů v podobě zlatých šperků těch romských skupin, které ještě dnes nosí specificky zpracované klenoty, i jinou než dekorativní funkci šperku. Odkazy na ni lze nalézt v obrazech, kterými jsou staré romské klenoty zdobeny. Mezi takové patří například odznaky moci vůdce romské skupiny (vajdy). Svoji symboliku mají však nejen tradiční šperky stáří kolem 100 let, ale také šperky nové, které si například u nás olašští Romové nechávají zhotovit na zakázku.

Výstava Poklad Romů představuje také autorské šperky z produkce současných romských tvůrců. Někteří z nich – jako kupř. Rosa Taiton ze Švédska či Nicole Taubinger z ČR jsou profesionálními šperkaři, jiní se tvorbě šperků věnují při své jiné umělecké činnosti (Monika Vontszemüová ze Slovenska, Małgorzata Mirga-Tas z Polska, Erika Varga z Maďarska, Rudolf Dzurko nebo Martin Holub z ČR).

Výstava byla slavnostně zahájena v Muzeu romské kultury 6. 10. v 17 hod za účasti ministra kultury Daniela Hermana a téměř 180 návštěvníků v doprovodu hudby a zpěvu. Výstava potrvá do 30. dub-

na 2017 a doprovodí ji několik atraktivních workshopů. Další novinkou je také to, že výstavou vás provázejí romské kustodky v tradičních oděvech, které vám vedle profesionálního průvodce mohou odpovědět i některé otázky z oblasti romské duchovní i hmotné kultury. Výstava je provedena v české a anglické jazykové verzi, v obou jazykových verzích vychází také doprovodná publikace k výstavě. Výstavu finančně podpořilo MK ČR a záštitu nad ní udělil ministr kultury Mgr. Daniel Herman.

Jana Horváthová
ředitelka Muzea romské kultury
foto: Sabir Agalarov

KDU-ČSL vyhrála senátní volby

KDU-ČSL vyhrála letošní senátní volby. Kandidáti s její podporou zvítězili v devíti okrscích, ANO bude mít tři nové senátory, ČSSD pouze dva, podobně jako Severočeši.cz. ODS získala čtyři křesla, ostatní uskupení pak po jednom.

Z kandidátů, které podrobněji sledoval server Romea.cz kvůli jejich protiromským vyjádřením, uspěl v Ústí nad Labem současný senátor Jaroslav Doubrava (Severočeši.cz), který porazil kandidáta hnutí ANO Františka Holešovského. Doubrava získal 6 533 hlasů, což činilo 57,89 % hlasů.

Naopak Liana Janáčková, která dlouhodobě útočí na Romy, prohrála v Ostravě s nezávislým kandidátem Zdeňkem Nytrou, který získal 6 058 hlasů (51,81 %).

Na Mostecku, v souboji dvou senátorů, kteří se před volbami vyjadřovali proti Romům, zvítězila současná senátorka Alena Dernerová (Severočeši.cz). Porazila bývalého hokejistu a někdejšího poslance Jiřího Šlégra (ČSSD), když získala 6 844 hlasů (70,81 %).

Naopak v Pardubicích drtivě zvítězila místopředsdkyně Senátu a kandidátka koalice KDU-ČSL a nestraníků Miluše Horská, která se například vyslovila pro vykoupení vepřína na místě bývalého tzv. cikánského tábora v Letech u Písku. Se ziskem 9 069 hlasů (70,07 %) porazila kandidáta hnutí ANO Jaroslava Menšíka.

Překvapivě prohrál souboj o místo v Senátu Zdeňk Škromach (ČSSD), který se v předvolební

kampani vyjadřoval proti uprchlíkům. V Hodoníně získal 6 155 hlasů a prohrál s kandidátkou KDU-ČSL Annou Hubáčkovou, která získala 13 348 hlasů (68,44 %).

Velmi nízká volební účast

Celkově doprovázela 2. kolo senátních voleb velmi malá volební účast. K volebním urnám přišlo pouze 15,4 procenta voličů.

V lokalitách, kde žije vyšší procento Romů, byla podle zjištění serveru Romea.cz volební účast ještě menší. Například v mosteckém Chanově přišlo z 835 voličů pouze sedm lidí, volební účast tak nedosáhla ani 1 procenta. Všech sedm volilo Alenu Dernerovou.

Podobná účast byla i v litvínovském Janově. Ve třetím volebním

okrsku přišlo pouze šest lidí, v čtvrtém okrsku pak osm voličů. Volební účast zde byla jeden a půl procenta.

V Ostravě Přívoze, v jednom z volebních okrsků, kde žijí Romové,

přišlo z 699 lidí pouze devět voličů (volební účast 1,29 procenta). Co se týče celých volebních obvodů, tak nejnižší volební účast byla v Ostravě, Ústí nad Labem a Mostě.

ČTK, Romea.cz

Kandidáti do Senátu: Jaroslav Doubrava, Liana Janáčková a Zdeněk Škromach
foto: romea.cz

zprávy

PRAHA – Nominace na ocenění Roma Spirit jsou skončeny. Cena se uděluje v sedmi kategoriích: ocenění pro nevládní organizaci, pro společnost a firmu, pro obec (město), pro osobnost, pro média, za čin roku a příspěvní k rozvoji romské kultury. Roma Spirit pořádá Otevřená společnost o.p.s. a Nadace Michaela Kocába. Letošní udílení cen se uskuteční 10. prosince v Pražských křižovatkách.

PRAHA – Začíná pracovat celostátní registr přestupků. Drobná zlodějna a bitky se tak dostávají pod dohled. Pokud někomu dáte facku, což samo o sobě nemusí být trestný čin, a pak se dopustíte krádeže, správní orgán (policista) už bude vědět, že máte záznam, a to v podstatě okamžitě. Pokuta se tak může zvýšit až o 10 000 Kč, třeba z 20 000 na 30 000.

PRAHA – Novinář a bývalý disident Petr Uhl oslavil 8. října pětasedmdesátiny. Byl spoluzakladatelem a signatářem Charty 77 a členem Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných (VONS). Pro údajné podvracení republiky byl několikrát vězněn, celkem více než pět let, ve věznicích na Mírově a Vinařicích, a to ještě dne 19. listopadu 1989. Po sametové revoluci byl generálním ředitelem ČTK, vládním zmocněncem pro lidská práva a předsedou Rady pro lidská práva.

Je stále pracovně aktivní jako novinář. V loňském roce kritizoval českou vládu pro odmítání kvót na přijímání uprchlíků, což považuje za hrubý přečin vůči solidaritě, která je základem Evropské unie. Přejeme hodně zdraví.

CHANOV – Ve známé romské vyloučené lokalitě se letos při volbách do krajů nevolilo. Respektive k volbám přišli celkem 3 lidé ze stovek tady oprávněných voličů. V minulých volbách Chanov proslul kupčením s hlasy. Letos tomu bylo zabráněno. Volby nikoho nelákaly. Se smutkem naše redakce konstatuje, že občanská angažovanost části romské populace ještě zdaleka nedospěla ani vyhovující úrovně.

ZLÍN – V krajských volbách zlínského kraje zvítězila KDU-ČSL. Největší volební preference získal Jiří Čunek, a tím i šanci stát se hejmanem tohoto kraje. Panu Čunkovi přiřazovali lidé hlasy zřejmě pro to, jak dokázal „zacvičit“ s Romy tím, že je masivně vystěhoval do okrajové čtvrti města Vsetína do nevyhovujících a zdravotně závadných „kontejnerů“ a zbytek Romů do polorozpadlých domů v Jeseníkách.

Taky dosti temný obraz charakteru voličské přízně lidem kategorie Jiřího Čunka, který nám stěží dokáže potvrdit křesťanské charisma Lidovců, tedy KDU-ČSL.

ÚSTÍ NAD LABEM – Vyrůstal na romském sídlišti, rval se skinheady a nakonec se stal jako jeden z mála Romů příslušníkem státní policie – Ladislav Horváth. Dnes je mu 33 let a má za sebou 11 let služby u policie. Nedávno byl povýšen na nadpraporčíka. Vedle své práce se zapojuje do programů vzestupu příslušníků romské menšiny. Ladislav Horváth je vrchním inspektorem v sídlišti Mojžíř v Neštěmčicích, kde je mezi 4300 obyvateli 3800 Romů. Účastnil se také zahraničních misí v maďarském uprchlickém táboře.

Stáže pro budoucí romské profesionály

Pokud chcete ve svém životě něčeho dosáhnout nebo něco změnit, máme pro vás jedinečnou příležitost, která se nemusí opakovat. Organizace Slovo 21 hledá romské studenty VŠ (nebo čerstvé absolventy VŠ) se zájmem o prohloubení svých odborných dovedností, které uplatní ve svém dalším profesionálním a osobním životě. Vybraní kandidáti najdou uplatnění v institucích, neziskových organizacích a firmách (včetně Velvyslanectví USA v Praze).

Doba stáže bude 9 měsíců (60 h/měsíčně, ale lze se domluvit na individuálním plánu). Předpokládaný nástup na odbornou stáž je od 1. ledna 2017 (možno i dříve). Místo odborné stáže si vybíráte sami, dle svého zaměření/zájmu (může být ve vašem městě). Stážisté budou podpořeni finančním stipendiem.

Zájemci, prosím zašlete svůj životopis včetně krátkého motivačního dopisu na e-mail slovo21@centrum.cz, a to do 31. 10. 2016.

Co získáte?

- nastartujete svou budoucí kariéru
- zvýšíte své šance na trhu práce
- využijete své vědomosti v praxi
- najdete práci na částečný úvazek
- získáte odbornou zkušenost
- získáte nové kontakty

Po úspěšném absolvování získáte slovní hodnocení a certifikát. Po dobu stáže získáte stipendium. **Slovo21**

Ministr Dienstbier vystoupil v Bratislavě na High Level Event on Roma Youth Empowerment

Ministr pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu se z titulu své funkce předsedy Rady vlády pro záležitosti romské menšiny zúčastnil za ČR mezinárodní konference High Level Event on Roma Youth Empowerment s tématem Prosazování klíčové role romské mládeže jako hnací síly v procesu romské integrace, která se konala v rámci předsednictví Slovenské republiky v EU v Bratislavě ve dnech 9.–11. října 2016.

Na akci ho doprovázeli Martin Martínek a Zdeněk Doubravský z kanceláře Rady vlády pro záleži-

losti romské menšiny ÚV ČR.

Ministr Dienstbier vystoupil v úvodním politickém panelu: „Romská mládež je hnací silou integrace, protože úspěšné zapojení mladých lidí do procesů, které se v dané komunitě dějí, vyžaduje také spolupráci rodičů. Komunitní projekty jsou příkladem toho, jak kromě dětí pracovat také s rodiči. Úspěšné projekty tak nejenom pomáhají dětem zvládat učivo ve škole, ale zlepšují jejich sebevědomí a zapojují rodiče do dění kolem školy a kolikrát také do dění obce, či místní komunity, kde rodiny žijí. O důležitosti aktivit pro mlá-

dež hovoří také Analýza sociálně vyloučených lokalit, kde volnočasové aktivity pro děti a mládež vnímá 48 % obyvatel sociálně vyloučených lokalit jako velmi důležité a 48 % jako důležité.

Osobně znám řadu příkladů dobře vedené práce s romskou mládeží, vybavuji si například úspěšné taneční soubory z jihočeského Větřní, které dávají mladým lidem příležitost zapojit se do společenského dění, zaktivizovat se a získat na sebedůvěře,“ uvedl ministr Dienstbier ve svém projevu.

převzato z vlada.cz

Černým hernám se nevyhneme

David Ištók je mladý Rom, pracoval na stavbách, v neziskovce vedl program vzdělávání dětí v rodinách a volnočasové aktivity, je vyučený a dodělává si maturitu v sociální práci. Je jedním z těch, kdo stojí za peticí na vyhlášení místního referenda o zrušení heren v Chomutově. Dnes jej potkáte na chomutovských sídlištích jako preventistu městské policie.

Myslíš si, že má smysl dále zakazovat herny a pokud ano, tak jaký?

Ano, osobně si myslím, že má smysl zakazovat herny. Z praxe vím, že hazard přináší rodinám velké problémy. Kdo má v rodině gamblera, často končí v dlužích, ztrátou bydlení, zaměstnání a pod.

Podle mě je to globální problém lidstva, týká se to i mládeže, ty jistě máš nějaké zkušenosti nebo někdo z tvého okolí?

Herna je často „Mekkou“ pro kriminalitu. Mládeži by to nemělo být vůbec přístupné tak, jako to bylo před několika lety u nás v Chomutově. Často jsem viděl mladé hráče i matky s dětmi, jak se stávají závislými na automatech a nikdy to nic dobrého nepřineslo.

Co je největším problémem hazardu? V čem to všechno tkví?

Pokud se bavíme o hazardu jako jsou kasina, hrací automaty a pod., tak je to závislost, která ničí život. Herny mají automaty se spoty, které podvědomě vyvolávají chuť hrát. Pamatuji si slečnu, která byla proti, po několika dnech začala dvackou

a končilo to celou výplatou. Naštěstí včas přestala.

Jak bychom mohli snížit počet patologických hráčů a ochránit přitom jejich rodiny a mládež?

Například zakázat hazard v určitých lokalitách, a nejlépe v celém městě.

Jak by měla postupovat města v regionech?

Jsou města, kde to zakázali úplně a mělo to smysl. Jsou také města, kde herny dávají přednost odměnám z hazardu. Odměny se často dávají na kulturu a sport, ale není to pravidlem.

Myslíš si, že pokud se něco zakáže nebo omezí, dodrží to občané ve městech?

No samozřejmě, že nedodrží, vždycky se objeví černé herny a lidé, kteří je budou vyhledávat.

Jak bys sám mohl motivovat mladé lidi, kteří propadli drogám, kriminalitě a hazardu?

Motivovat, no, to je těžká otázka, nelámat nad životem hůl a věřit si. Vzděláním, prevencí, přednáškami. Lidé jsou různí a každý by měl vědět, jak naložit s danou situací a je otázka, zda se zvedne, nebo spadne a zůstane na zemi. Osobně znám spousty lidí, kteří dostali šanci a posunulo je to v životě.

Myslíš si, že lidi, kteří do tohoto problému spadli, mají strach o tom mluvit?

Nevím, myslím si, že v některých případech mají strach někomu věřit. Záleží na tom, v jaké tíživé situaci se momentálně nacházejí. Hodně záleží na psychice člověka, jak je otevřený k ostatním lidem. Nebo jsou to lidé, kteří si ani neumí přiznat, že jsou na něčem závislí.

rozhovor vedla Veronika Kačová

Anketní otázka

Co si myslíte vy, má smysl dále zakazovat herny a pokud ano, tak proč?

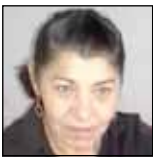

Magdaléna Gáborová, ČR – Pardubice
Smutný na tom je, že automaty hrají i ženy. Utrácejí penzi, sociální dávky a děti chudáci nemají ani pořádně co jíst. Schvaluji zákaz hazardních her.

A kdo je závislý na gemblerech – tak stát, který má na tom největší podíl. Měl by takovému člověku nařídít a zaplatit povinnou léčbu.

Marie Šarayová, ČR – Brno

Nikdy jsem nehrála automaty, ani hrát nebudu. Ale vím, že někteří lidé, co to hrají, tak už zničili svoje rodiny. Jsem pro, aby stát zakázal veřejné herny.

Dáša Harang, Kanada – Canmore

U nás v Kanadě jsou automaty a kasina situována několik kilometrů za městem. K nim se dostane pouze dospělý člověk. Automaty nejsou v restauracích ani na jejich chodbách. Jsem pro zákaz herních automatů a stát v ČR by se měl o to postarat co nejdřív. Je to byznys se životy chudobných a slabých lidí.

Robert Oláh, ČR – Teplice

Hrací automaty jen tak nezmizí, neboť část peněz putuje do kasy měst a obcí. Tím chci říct a poukázat na to, kdo vůbec gamblerství podporuje a hlavně, kdo na tom vydělává.

Juraj Gunár, ČR – Žatec

Osobně vidím vinu v úřadech měst a obcí. Podporují ruinyování nejen rodin na sociálních dávkách, ale i podnikatelů a pěstují si závisláky, aby na nich vydělávali. Výherní automaty jsou vždy nastaveny na vydání výhry 30%. Třeba z vkladu 100 korun vyplácí automat 30 Kč. Dále majitelé mají povinnost městu či obci zaplatit tzv. roční známku k povolení provozování automatu ve výši 10 000 Kč za každý hrací automat. A to je přínos pro městskou kasu i za cenu, že lidé to dostane na dno. Za mě: Zrušit a nepodporovat úřady v podnikání se závislými lidmi.

Antonie Buriánská, ČR – Nový Bohumín

Automaty jsou metla lidstva. Pohřbívají celé rodiny zaživa, a stát na nich bohatne. Česká republika je státem, který ještě nezastává ani neprezentuje kulturní a sociální demokracii. Lidé jen likviduje, lidem neslouží, vše je jen proti nim. Stát pěstuje chudobu, obchoduje s chudobou, s nemocí i se smrtí. Občané nemají svá práva, stát jim vytváří jen povinnosti, rozbíjí rodiny a bere jim i jejich životy. „Chce se mi blejt velebnosti.“

Lýdia Kotlárová, SR – Topoľčany

Gemblérstvo je v prvom rade choroba – závislosť, podobne ako alkoholizmus, fetovanie a pod. Podliehajú mu predovšetkým slabé osobnosti, tým myslím duševne slabé. Ich vidina výhry je silnejšia ako to uvedomenie si, že hracie automaty sú vlastne nastavené počítače, ktoré zdolá málokto a málokedy. Ak sa im podarí raz vyhrať, pokúšajú to stále. Tým nastáva ich závislosť a toto je tá pravá vidina zárobku, ale pre majiteľov automatov a štát, ktorému platia dane. Veľa rodín, a dokonca osobne poznám aj z nášho mesta, že Roma

takto prišli o celý svoj biedny majetok, vrátane svojho bytu. Zvlášť nebezpečné je gemblérstvo pre rodiny, ktoré sú na dávkach. Tito ľudia, ktorí sú na tom závislí, sú schopní prehrať všetky peniaze, ktoré dostanú od štátu, vrátane rodinných prídavkov na deti a nastáva v domácnosti bieda, hlad, deti riadne nedochádzajú do školy, pretože nemajú na desiate, prípadne na cestu do školy. Preto súhlasím s tým, aby boli všetky hracie automaty zrušené. Prípadne, pokiaľ sa vyliečia rodičia z tejto závislosti, aby s ich peniazmi manipuloval starosta obce, aby bolo o príslušnú rodinu postarané. Ak dôjde z nejakého dôvodu k tomu, že hracie automaty sa nemôžu zrušiť, tak potencionálny hráč – gemblér, by sa mal preukázať na mieste, kde je automat, že nepoberá sociálne dávky, a mladistvým by nemali byť prístupné zvlášť... Malo by to byť zkrátka kontrolované!

Rudolf Horváth, ČR – Jihlava

V Čechách se to od nového roku už změnilo. Kdo přijde do herny, tak se musí registrovat. Ten, kdo je v insolvenční, v exekuci nebo pobírá sociální dávky, na automatu si už nezahraje.

Janette Hubková, SK – Bratislava

Samozrejme, štát ktorý podporuje hazardné hry všetkého druhu, mal by ich aj zakázať. Toto ale fakt nemá nič spoločné s obmedzovaním osobnej slobody. Ak si zoberieme, že gemblérstvo je choroba porovnateľná s tvrdými drogami, ktoré štát zakazuje, tak štát by mal zakázať i gemblérstvo. Oboje zabíja a ničí človeka, deti a celé rodiny. Všetci vieme, čo vyplýva z toho, ak sa človek stane závislým na hazardu – má už po živote.

Milan Gizman, ČR – Teplice

Nejhorší je, když vidíte, že v herně u automatu stojí i malé děti. Rodiny prohrávají peníze a společnost potom říká, že Romové zneužívají sociální systém. Je to chaos, který vytváří stát, ale Romové také nejsou bez viny. Vůbec si neuvědomují, že stát je obírá o to, co jim právem náleží. Co jim vyplácí, hned jim to i vezme. S rozpočtem vůbec neplánují, i když vědí, že už na víc nemají nárok. Pro rodinu, ale i na úkor rodiny, jsou schopní v jeden den utratit v herně měsíční sociální podporu.

Anna Poláková, ČR – Sokolov

Já bych také zakázala automaty proto, že to je ničitel rodin. U nás hrají automaty chlapi i ženy. Už jsem viděla i to, jak rodiče připravili vlastní děti o střechu nad hlavou. Prohráli peníze na automatech, potom nezaplatili nájem a byli vystěhováni na ulici. Už od dubna bydlí, kde se dá. Byt jim nikdo nechtěl dát, už je znají, že jsou to neplatiči. Proto jsem proti automatům a vinu dávám státu. Stát nemusel přitáhnout do Česka tuto západní chorobu.

Julius Hudec, Anglie – Doncaster

Já zasnu, co se tu dozvídám. Za všechno nesou vinu jiní, a lidé nic. To je omezování svobody a člověka. Chtěli jsme svobodu, tak ji máme. Tak proč zakazovat cigarety, proč zakazovat hazardní hry? Se svými penězi si mohu dělat, co chci. Mně stát nic nedá, ani nikdo jiný, vše si musím vydělat prací. A když jsem blbec, tak jsem blbec.

připravil Gejza Horváth

Pracovní skupina pro odškodnění Romů diskutovala o projektu Databáze romských obětí holokaustu

V pátek 7. října 2016 se ke svému druhému zasedání v roce 2016 sešla Pracovní skupina pro odškodnění Romů při Radě vlády pro záležitosti romské menšiny.

Na zasedání byli pozváni jako hosté zástupci Institutu Terezínské iniciativy, kteří členům pracovní skupiny představili projekt Databáze romských obětí. Cílem projektu je

příspěk k rozvoji dokumentace romských obětí holokaustu, shromáždit a systematizovat údaje jednotlivých lidí, poskytnout a využít shromážděné údaje a materiály k výzkumu, bádání a vzdělávání, a zvýšit tak povědomí o holokaustu Romů.

Členové pracovní skupiny záměr projektu uvítali, ale vyjádřili obavy nad možným zneužitím shromáždě-

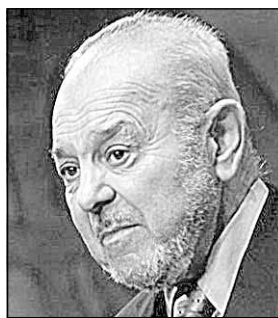
ných dat. V návaznosti na prezentovaný projekt pracovní skupina jednala možnosti výzkumu romského holokaustu a zveřejňování faktů. Řešila také poslední vývoj v jednáních s německým Ministerstvem financí v záležitosti odškodnění romských obětí nacismu a vývoj situace ve vztahu k památníkům v Le-tech a Hodoníně. Jiří G. Souček

komentář

Jak vidím výsledky krajských voleb 2016

KAREL HOLOMEK

Vidím tu několik dobrých a několik špatných věcí, které bych dokonce charakterizoval jako vážné varování pro voliče do parlamentních voleb.

1. Dokonalé vítězství ANO v krajských volbách nepovažuji za žádné riziko ani neštěstí, ale varování. Andrej Babiš představuje momentálně docela silný a nebezpečný tandem s prezidentem Milošem Zemanem. Není pochyb, že při vítězství ANO v parlamentních volbách bude Zeman kandidátem této strany na prezidenta. Potvrdil to v nedávném interview. Prezidentské volby jsou pouhé tři měsíce po parlamentních. Je evidentní, že Zeman tuto zemi směřuje k Rusku, obdivuje Putina a spolupracuje s ruskými oligarchy. Představuje tím bezpečnostní riziko pro český stát. Je hulvát a nenávidný člověk, který v podstatě pohrdá každým, kdo s ním nesouhlasí. Dopustil se mnoha prohřešků odporujících Ústavě, na kterou přísahal, a takové chování už je na hranici s velezradou. Jeho snahou je vytvořit prezidentský autoritativní systém. Pravý opak parlamentní demokracie. Kdo tohle vnímá, neměl by příště dát hlas ANO. Je tu mnoho dalších překážek, ale toto je podstatné.
2. Porážka sociální demokracie říká, že voliči jsou si dobře vědomi postoje lidí, kteří tvoří tzv. pátou kolonu v sociální demokracii. Jeden z nich, dnes už bývalý hejtman jihomoravského kraje, musel poznat, co voliči nesnáší. Kdo lže - ten krade, a to je přesně to, co Haškovi zlomilo vaz. Jeho drzost však trvá dále. O nějakém prozření není u něj ani známka. To je nebezpečné. Nebyl schopen pokorně přiznat, na co dojel. Dále chce působit v politice v popředí činnosti této strany. Takových lidí má sociální demokracie víc. Je to škoda, protože tím ztrácí voličskou přízeň. Vůbec si nejsem jist, že premiér Sobotka má na to, aby celou stranu přesvědčil o nebezpečí páté kolony. To není jen věc rozdílných názorů, v demokracii normálních. To je nebezpečí kudly v zádech pro slušné a státotvorné sociální demokraty. Je to strana, kterou by za normálních okolností měli Romové volit.
3. Vítězství Jiřího Čunka ve zlínském kraji je ukázkou toho, jak lidé vnímají Romy a politika, který s nimi dokáže „zacvičit“. To se Čunkovi podařilo dokonale a lidé mu za to tleskají. Jiří Čunek není žádný skvělý politik celostátního významu, přesto znamená dost velký problém pro KDU-ČSL. Křesťanské charisma této strany se tím dostává do docela vážné kolize s krédem Krista. Toto je také jedna z příčin zhoršení politického a společenského klimatu v ČR ve spojitosti s migrační krizí. KDU-ČSL má na tomto stavu svůj podíl.

Chcete přispívat na naše anketní stránky? Ozvěte se šéfredaktorovi na romanohangos@gmail.com

Padesátka zákonodárců se sešla v Senátu s dalajlamou. Kritizovali prohlášení nejvyšších ústavních činitelů

Někteří poslanci a senátoři se 19. října setkali v prostorách Senátu s tibetským duchovním vůdcem dalajlamou. Na sociální síti facebook to uvedl místopředseda Sněmovny Petr Gazdík (TOP 09 a Starostové). Podle místopředsedy TOP 09 Marka Ženíška bylo politiků na pět desítek a schůzka byla dobrou odpovědí na úterní prohlášení vrcholných ústavních činitelů. Prezident, premiér a předsedové obou parlamentních komor vydali text, ve kterém uvedli, že předchozí setkání politiků s dalajlamou není výrazem změny oficiální politiky Česka směrem k Číně.

Prezident Miloš Zeman, předseda Senátu Milan Štěch (ČSSD), předseda Sněmovny Jan Hamáček (ČSSD) a předseda vlády Bohuslav Sobotka (ČSSD) v úterním prohlášení napsali, že by považovali za nešťastné, aby byla setkání politiků kýmkoliv vnímána jako výraz změny oficiální politiky vzhledem k Číně. Vztahy Česka a Číny jsou podle nich velmi přínosné a užitečné a je v zájmu země je nadále intenzivně rozvíjet. S dalajlamou se v úterý mimo jiné sešel ministr kultury Daniel Herman (KDU-ČSL).

Prohlášení následně kritizovali například Herman, Gazdík či Ženíšek. „Je skvělé, že kolegové ze Senátu uspořádali toto setkání. Myslím, že je to skvělá odpověď na vyjádření předsedů obou komor. Tato osobnost má svět i České republice mnoho co říct a je škoda, že se s ním bojí setkat,“ napsal k dnešní schůzce ČTK Ženíšek.

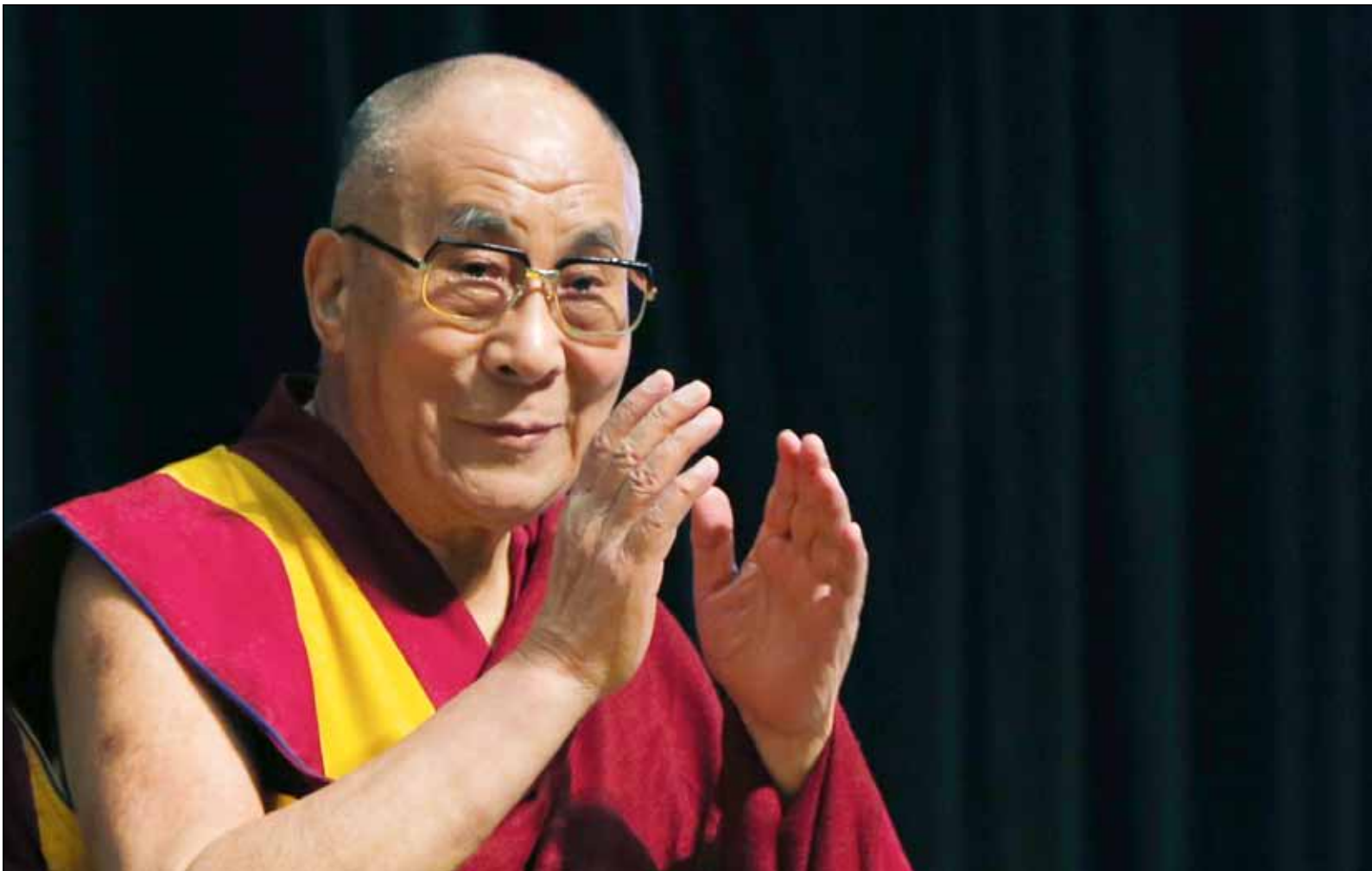
Za Hermana se postavil i vicepremiér a předseda hnutí ANO Andrej Babiš. „Vážím si Vás, pane ministře. Nebát se a nekrást, říkal Masaryk,“ uvedl na twitteru v reakci na prohlášení nejvyšších ústavních činitelů.

Na schůzku s dalajlamou podle Ženíška dorazilo zhruba padesát zákonodárců. Podle snímků ze schůzky, které na facebooku zveřejnil Gazdík, mezi nimi byli mimo jiné místopředsedkyně Senátu Miluše Horská (KDU-ČSL) nebo bývalý ministr zahraničí Karel Schwarzenberg (TOP 09).

„Setkání se uskutečnilo, pokud vím, v Zeleném salonku, kdo se chtěl zúčastnit, tak se jej zúčastnil. To je asi vše, co k tomu mohu prohlásit,“ řekl novinářům předseda senátního klubu (ČSSD) Petr Vícha.

Gazdík na svém facebookovém profilu napsal, že dalajlama s politiky mluvil mimo jiné o upřímnosti. „Lidé poznají upřímnost a kdo z vás politiků to myslí upřímně a kdo ne. Bez lásky a upřímnosti v srdci je sebekrásnější projev jen na chvíli. Sebestředné cíle vše pokazí,“ řekl podle něj zákonodárcům dalajlama.

O víkendu se s dalajlamou setkal v Bratislavě slovenský prezident Andrej Kiska, což vyvolalo protesty z čínské strany. Čína osmdesátiletého nositele Nobelovy ceny za mír označuje za separatistu, který bojuje za prosazení nezávislosti Tibetu. Peking považuje Tibet za nedílnou součást čínského území a setkání státníků s dalajlamou kritizuje dlouhodobě. **ČTK**

Asi 50 poslanců a senátorů se 19. 10. 2016 setkali v prostorách Senátu s tibetským duchovním vůdcem dalajlamou. **foto: Petr Gazdík**

Dalajlama se přijel rozloučit se svým přítelem Václavem Havlem těsně před jeho smrtí. **foto: ČTK**

Od roku 2009 do března 2015 se v Tibetu (Autonomní oblast Tibet, Čching-chaj, Kan-su, S'-čchuan) upálilo více jak 140 Tibetanů. Dalších pět v zahraničí (Nepál, Indie). Mezi upálenými jsou převážně mniši, ale i mnišky, nomádi, zemědělci, ženy i studenti. Všichni během svého činu provolávali svobodu Tibetu a návrat dalajlámy do vlasti. **foto: ČTK**

Před 75 lety začaly masové deportace Židů z českých zemí

Akce Bubnování pro Bubny dnes připomene 75. výročí prvního židovského transportu z Prahy, jehož nástupní stanicí bylo nádraží Bubny. Pro příchozí bude k dispozici 500 bicích nástrojů, o stovku více než loni. Rytmus budou udávat hudebníci David Koller, Alan Vitouš, Miloš Vacík a Jaroslav Kořán. Prostor v místech, kde plánuje společnost Památník Šoa vybudovat místo připomínání tragické historie Památník ticha, zaplní Tam Tam Batucada a Barrel Battery.

„Rádi přivítáme každého, kdo cítí potřebu vyjádřit nesouhlas s pasivitou a lhostejností. Nechceme mlčet ke stále se opakujícím společenským jevům se strašlivými následky. Nechceme pasivně přihlížet paralelám dějin. A také nechceme, aby v tichu minulosti zmizely příběhy těch, kteří nemlčeli,“ uvedl Pavel Štingl, ředitel Památníku ticha Bubny.

Během Bubnování pro Bubny přednesou herci pražských divadel úvahy studentů o povaze hrdinství, které byly shromážděny během podzimu v rámci vzdělávacího programu Strážci paměti. Fragmenty úvah o povaze hrdinství v minulosti i současnosti přednesou Eva Holubová, Barbora Hrzánová, Jan Kraus a Petr Vacek.

Pro letošní Bubnování bude na nádraží připraveno 500 papírových

bubnů. Vyrobili je žáci a studenti čtyř základních škol a gymnázií v Praze. Ozvuky pražského bubnování loňského roku zazněly ve Washingtonu. Letos se bude bubnovat v Paříži, Bruselu, Athénách, Stockholmu, New Yorku, Chicagu a dalších městech.

První transport z Prahy do Lodže odjel 16. října 1941, bylo v něm tisíc židovských mužů, žen a dětí. Přežilo z něj 24 lidí. Celkem bylo deportovaných 50 000 obyvatel. Vznikající Památník ticha by měl být i centrem diskusí o holocaustu a jeho odkazu pro dnešek. Symbolicky prvním krokem přestavby železniční stanice bylo loňské odhalení sochy Aleše Veselého, která nahrazuje obvyklý význam základního kamene. Má podobu koleje směřující k nebi. Po přepadení

Sovětského svazu v červnu 1941 zahájili nacisté holocaust, nejhrůznější genocidu 20. století. Po letech vytěšňování Židů ze společenského života bylo před 75 lety, 16. října 1941, zahájeno i v Protektorátu Čechy a Morava „konečné řešení židovské otázky“ prvním transportem Židů z Prahy do Lodže. Další pak mířily do Minska a dalších táborů na východě, později převážně do Terezína a odsud do vyhlazovacích táborů v Osvětimi, Treblince či Bergen-Belsenu.

Celkem bylo z českých zemí v letech 1941 až 1945 deportováno přes 81 000 Židů, z nichž se osvobození dočkalo na 10 500. Genocidní politika nacistů tak i na území Protektorátu začala naplňovat Hitlerova slova z ledna 1939 o „zničení židovské rasy v Evropě“.

ČTK

Vakeras romanes 13

Imar o ñilaj nane.
Našti land'uvas.
O kham imar na tat'arel.
O d'ivesa charñisa'lon.
Bešas khere.
Khelas amenge.
Vakeras paramisa.
E daj tavel pišota.
Andro kher fitinas.
Hin adaj tato.
Avri hin šil.
Del o brišind.
oktobris
nasval'ipen
Pijas tejos.
avgin
sasfarel
chasav
Dukhal man andro kirlo.
Lav draba, hoj te avav sasto.

Léto je pryč.
Nemůžeme se koupat.
Slunce už nehřeje.
Dny se krátí.
Sedíme doma.
Hrajeme si.
Vypravujeme si pohádky.
Máma vaří pišota.
V bytě topíme.
Je tu teplo.
Venku je chladno.

Prší.
říjen
nemoc
Pijeme čaj.
med
léčí
kašlu

Bolí mě v krku.
Beru prášky, abych se uzdravil.

Jan Horváth

Hrajeme automaty

Hodně Romů mezi námi je bez práce. Dostávají peníze od sociálky. Kdyby si za ně koupili jídlo pro své děti, ale oni chodí do heren hrát automaty. I tady v Janově někteří z nás navštěvují herny. Ztrácejí svůj rozum a myslí si, že vyhrájí nějaké peníze. Je to veliká hloupost a naivita. Stroje jsou nastaveny tak, že jednou dvakrát mohou vyhrát, ale většinou nikoliv.

Ti „železní démoni“, jak jim říkám, jsou peklem, hráči si naivně myslí, že z nich vytřískají veliké peníze. Jenže tam nechají celou podporu, a pak nemají z čeho zaplatit nájem a dluhy jim rostou.

Jak z toho bahna ven? Nikdo nás nenutí a neposílá do heren! Za ty peníze ať koupí jídlo pro své děti!

Jan Horváth

Khelas automati

But Roma maškar amende hine bije but'i. Chuden lovore pal e sociálka. Te bi peske cinenas chaben le čhavage, aľe jon phiren andre herňa u prekhe-len savore peskere love.

The adaj Janovoste phiren o manuša te khelel automati, našaven peskeri god'i u gondol'inen, hoj khelena avri. Oda hin baro diliñipen. O mašini hin prekerde avka, hoj jekhvar duvar mukhen o love, aľe butervar len.

Ola trastune bengas - sar me phenav, u o Roma diline užaren, hoj khelena avri bare ezera. Kajča na, mukhen odoj cal'i podpora u pal'is len nane sar te pošinel o kher, o adošagi lenge baron.

Sar olestar avri? Ňiko len andro herňi na bičhavel! Pal kola lovore mi cinen chaben peskere čhavorengel!

Jan Horváth

Mládež z Chanova získá vyšší šanci studovat a pak i pracovat

Dětem z nechalně známého sídliště Chanov v Mostě, kde žijí převážně romští obyvatelé, má pomoci další vzdělávací projekt. Díky němu by v budoucnu mohli získat práci a nebyli by odkázáni jen na sociální podporu. Projekt je určený žákům 7. až 9. tříd.

Na tříletém projektu s názvem Podpora středoškolského vzdělávání chanovské mládeže spolupracuje tamní základní škola, Dům romské kultury, učiliště z Velebudic a nezisková organizace Naděje.

„Na základní škole probíhá příprava na další studium, pořádáme exkurze, dny otevřených dveří či výlety na vzdělávací veletrhy,“ popsal náplň projektu ředitel Domu romské kultury Martin Nebesař.

Jak podotkl, projekt je zaměřený i na rodiče, aby viděli podmínky na učilištích a pochopili, jakou práci mohou jejich děti dělat.

Školu dokončili jen čtyři žáci

Kvůli podpoře vzdělávání už vznikla na sídlišti pobočka učiliště z Velebudic, kde letos bude dělat závěrečné zkoušky prvních osm dětí. Pokud uspějí, výrazně zvýší procento mladých vzdělaných lidí ze sídliště.

„Než tu pobočka učiliště začala fungovat, dělali jsme si průzkum. Všech absolventů chanovské základní školy za deset let zpátky bylo 465, ale z nich získali výuční list nebo dodělali střední školu jen čtyři,“ krčí rameny Nebesař. Poukázal tím na jeden z největších problémů sídliště, tedy nezaměstnanost kvůli chybějícímu vzdělání.

Tomáš Kassal

foto: Iveta Lhotská, MAFRA

DŽA DUREDER 2016

SLOVO 21 DOUČUJE ROMSKÉ STUDENTY STŘEDNÍCH ŠKOL A PŘIPRAVUJE NA PŘIJÍMACÍ ZKOUŠKY NA VŠ

Kde bude doučování probíhat? ✓ Moravskoslezský kraj ✓ Ústecký kraj ✓ Plzeňský kraj ✓ Jihočeský kraj ✓ Praha	Kdo se může přihlásit? ✓ romští studenti středních škol maturitních oborů, 1. – 4. ročníků ✓ absolventi středních škol zakončené maturitní zkouškou do 26 let, kteří se připravují na přijímací zkoušky na VŠ
Co můžeme nabídnout? ✓ individuální doučování středoškoláků 1. – 4. ročníků ✓ kvalitní a efektivní přípravu na maturitu a VŠ ✓ poradenství ohledně výběru VŠ ✓ technickou a morální podporu	Jak se můžete přihlásit? ✓ zavolat na 222 511 434 ✓ napsat e-mail: pripravastudentu@centrum.cz ✓ facebook: Pripravastudentu Slovo

Tento projekt je podpořen z dotačního programu MŠMT na Podporu integrace romské menšiny v roce 2016 – II. kolo.

O baratkiňi

Mek jekh kurko, kim kezdinela e škola! Som ajsi lošard'i. Na hoj nadikhľomas o prazňini rado, kada na. Me rado nič nakerav, namušinav man te sikhavel, phirav mange paš o paňi, te ačhol andre priroda a tosara namušinav sigo te ušťel upre. Aľe akanak som rado, hoj džav andre škola, bo užarel man o prethoviben pre dujto stupňos. Imar naavava pre peršo stupňos koja, so pre late ňiko nadikhel a ole bareder pal late phenen, hoj hiňi mek cikňi čhajori.

Hin adaj peršo školakro d'ives. Tosara mange ušťav jepaš ori sigeder, kaj man te kezdinav. Našťi man mek maľinav, bo miri daj man namukhel, ta man šukares uchanav a makhav o vušta balzamoha. Duj čhon pes nadikhľam, ta savorenca man obchudav... a hle, nevo muj. Hm, nadžanavas, hoj amen avela mek nevo dženo. Hin oda džuvľi, o jekh šero cikneder sar me, kale bare rovne bala, šuki... sar te phenel, o murša bi phenďanas „rajkaňi džuvľi“. Mind'ar prindžard'om, hoj latar has hotove, a nekbuter o murša. Polokores, d'ives d'ivestar pes prindžarahas buter a buter. Andre trjeda la sako rado dikhelas, savorenca peske rozuminelas. He mira nekfeder kamaratkaha. Čeporo pre late thovavas. Manca aňi but navakerelas. Nadžanavas, pal soste laha te vakerel. Dičholas mange, hoj hiňi buter god'aver sar samas amen. Le kamaratkenca andal e trjeda pes bavinelas pal o murša, pal o cigaretľi, pal o džuvľikane veci, aľe man ajsi duma nazaужminlas. E daj mange vakerel, hoj man hin pre ajse vakeribena časos. Sar o džuvľa maškar peste vakerenas, ta man paš peste nalenas, bo mištes džanenas, hoj me pal o dospele veci nič nadžanav. Kanastar, so ke amende avľas e nevi džuvľi, ta pes mange andre škola imar but nakamelas te phirel. Has kajsi aver. Jekhvar has kamaduňi a savore la kamenas, nekbuter o džuvľa. Vaš oda, hoj la has sako d'ives aver he moderne grati. Sar latar o džuvľa phučkerenas, ko lake oda cinavel, ta phenelas, hoj korkori. Hoj peske savoro kerel korkori, peskera da našunel a imar šoha bi laha nagel'ahas avri. Kerďahas bi peske ladž! No, me man mek mira daha chudav vastestar. A naladžav man vaš oda. Dikhav la rado, šunav oda avka, ta chudav la avka a kikidav lake fest o vast. Lakri daj naphirelas aňi pro trjedakre schuzki, nazaужminelas la lakro sikhaviben. Hm, šaj peske kerel, so kamel. A vaš oda lake o džuvľa zavidzinenas.

Pal'is has aver. Ňikaha navakerelas, ačhiľas pes latar cicho mišocis. Varekana ča mindig rovelas. Naachaľuvavas oda. Phend'om mange, hoj la hin varesavi žaľa. Kamavas latar te phučel, aľe nahas man upre jilo. Skoro šoha peha navakerahas. Nadikhel man rado, nabavinas pes peha... Dulhones pal oda gondolinavas. Jekhvar peha ačhiľam andre trjeda korkore. Dothod'om mange zor a geľom pal late, kaj mange laha te povakerav. Bešľom mange paš late andre lavica a phučkeravas latar. Daravas man, hoj mange odphenla a naphenla mange aňi lav, aľe šunen, joj mange dikhľas andro jakha a savoro mange phend'as. Dikhavas pre late a has mange pal late pharo. Pal o muj lake čuľonas o apsa. Angle duj čhona našad'as peskera dajora. Muľas pre rakovina. But lake chibinel a o jilo pes lake pharavel pro ezera koter, sar pre late duminel. Has maškar lende šukar ľikeriben, ajso sar hin akanak man mira dajoraha. Andre škola pestar ča kerel a kerel pestar, hoj hiňi bari. Kamel avka te zagaruvel e dukh, so andre late hin. Ta akanak imar savoro achaľuvav. Taj mange phend'as, hoj vaš oda pes manca nabavinelas, bo thovavelas miro ľikeroiben mira daha. Prindžard'as, hoj ča me korkori andal e trjeda, he te som taj andre puberta, ta mira da mange ľikerav. Aver džuvľa pal peskre daja džungales vakeren a našunen len. Oda talam hin ole beršenca. Phučľom latar, soske oda naphend'as sigeder. Le džuvľenca peske šukares achaľolas. Phend'as mange, hoj oda nane lačhe kamaratki. Zaujminel len ča o pľetki, o grati, o maľovački, ko kas dochudľas andre ladž, ko kaha phirel... Ňiko latar šoha naphučľas pal lakero dživipen, ča me. Aver d'ives peske bešľam paš peste a ži akanak sam nekfeder baratkiňi.

Bušalka

Můj manžel

Práskla jsem za sebou dveřmi a než vyzvednu děti ze školy, zajdu si do kavárny na kafičko. Doma zůstal manžel, který se vrátil z práce unavený a strhaný s vidinou dobrého oběda a ulehnutí do postele. Prý se nemám bát, bude to jen na třicet minut a pak mi se vším pomůže. Tato slova slychávám každý den a vždy to dopadne úplně jinak. Po cestě do kavárny přemýšlím a dojdou k závěru, že už mě to opravdu nebaví. Mám dvě povolání, starám se o dvě děti, platím nájem, energie, hypotéku, manžellovy dluhy z mládí, jinak by mi do domu naskočili exekutoři. Do toho samozřejmě musím oblíkat děti, které mají s dnešní moderní dobou čím dál větší nároky. Jsem z toho všeho tak moc unavená. Nevím, kam dřív skočit. V noci nespím, můj mozek neustále pracuje a přemýšlí, co se bude dít dál. Zatímco já po jedné práci musela na autobus do druhé, kde jsem vytírala šestipatrovou budovu víceletého gymnázia, můj muž se klidil k televizi anebo s časopisem do postele.

Věčné hádky o peníze, bydlení, výchovu byly na denním pořádku. Složenky se mi kupily víc a víc. Nejvíc mě štvalo, že můj muž si tím vůbec nelámal hlavu. Neustále se naivně domníval, že můj plat všechno vyřeší. On pobíral pouze minimální mzdu. To nepokrylo ani náklady na bydlení. Žádná snaha, žádné přesčasy, aby si vydělal víc. Z jeho strany jen lenost a pohodlnost. Jeho náplň dne byla pořád stejná. Nikdy pro nás nic víc neudělal. Když byly děti menší, tak s nimi nechodil ani na hřiště, k ničemu je nevedl. Vše zbylo na mě. Samozřejmě, mohla jsem je okrást o zážitky z dětských hřišť na psíkovišti, mohla jsem je ochudit o kroužky a nehledat v nich žádné talenty... ano, mohla, kdybych šla cestou jako můj manžel. Z ničeho si nic nedělat a nelámat si nad ničím hlavu. Jenže to jsem já nechtěla! Chtěla jsem, aby byly moje děti šťastné a aby byly vzdělané a připravené na budoucí život.

Tímto svým chováním a sobeckým přístupem se mi začal hnusit. Přestávala jsem k němu cítit to, co jsem cítila dříve. „Jsi blázen, bereš si na sebe čím dál víc práce a platíš za něj čím dál víc věcí. Vždyť se z toho zblázníš!“ varovala mě má starší sestra. „A co jako mám dělat?“ vyhrkla jsem na ni. „Nedělám to přece kvůli němu, ale kvůli dětem!“ Musím to vydržet, než děti vyrostou.

Roky uběhly a děti trochu povyrostly. Jednomu synovi bylo sedmáct a druhému patnáct. Oba dva navštěvovali střední školu a byli v učení velice šikovní. Aspoň to mě těšilo. Jinak se skoro nic nezměnilo. U manžela tedy vůbec ne. A u mě? Snad jen to, že jsem fungovala jak vybitá baterie a že jsem za tu dobu zestárla snad o sto let. Doma jsem byla vždy jen ráno, kdy jsem navařila a uklidila a přišla jsem až večer, kdy už děti spaly. Nejvíc mě to mrzelo kvůli dětem.

Jednou, po šestnáctihodinové šichtě jsem domů přišla dřív. Šéf mě pustil, abych si na chvíli odpočinula, protože v ten den jsem vypadala opravdu příšerně. Věděla jsem, že manžel už bude doma. Samozřejmě, že ležal na naší posteli, přes obličej měl položené noviny a chrápal. Takže zase po práci hned s pl-

ným žaludkem usnul. Bylo mi opravdu zle. Měla jsem silnou bolest na hrudi a do toho dusivý kašel. Musela jsem ho vzbudit, aby mi došel do lékárny a koupil něco na teplotu a do obchodu pro citrony, med a zázvor. Ať se z toho brzo dostanu a ať můžu co nejdřív do práce. Jenže po tom, co mi řekl, jsem se málem zhroutila. „Jsi normální? Ty nevidíš, že jsem unavený, že jsem teď přišel z práce? Nech mě odpočívat!“ Ó můj Bože, kdybych se necítila tak slabá, tak bych mu nejspíš vrazila. „Jo a abych nezapomněl, potřebuju peníze na benzín. Přece nemůžu chodit pěšky.“ Do práce to přitom měl deset minut chůze. Nevěděla jsem, co dělat. V tu chvíli jsem ho přímo nenáviděla. Šla jsem radši do postele. Přece si nemůžu vzít volno. Budou nám chybět peníze. Zavolám sestře, aby mi koupila nějaké vitamíny a zítra půjdu normálně do práce. Musím to nějak vydržet.

Ráno jsem vstala snad ještě víc nemocná než včera, bolest na hrudi a kašel neprestaly. Ale i přesto jsem se oblékla a chtěla jsem se vydat do práce. Zajdu si ještě do obýváku pro klíče od bytu... a hle, nevěřím svým očím! Na gauči leží manžel a čte si! „Co tu jako děláš, jak to, že nejsi v práci?“ zeptám se ho chraplavým bolavým hlasem. Otočí se na mě a v klidu mi odpoví: „Co by, ležím a odpočívám, vzal jsem si na pár dnů volno, neboť jsem unavený.“

„Cože?!?!“ vybuchla jsem. „A jak si jako představuješ, že budeme splácet bance a ostatní dluhy?! Já jsem tady nemocná a melu z posledního, a přesto jdu do práce, a ty?!?!?!“ „Hm, když jsi tak blbá. Tak si vem taky volno, když máš tu rýmečku. Ono se to nějak vyřeší, to naše splácení.“ Proč radši nejsem hluchá? Dýchám pomalu, abych se zklidnila. „Není ti to trapný? Už nejsem schopná s tebou žít.“ Myslela jsem, že se mi začne omlouvat, ale on mi na to pověděl: „Hm, budeš to muset vydržet. Máš prostě větší výplatu. Já si toho víc brát nemůžu, jsem úplně vyčerpanej.“ Otočil se na bok, spolkl Celaskon, co měl připravený na stole a opět pokračoval ve čtení.

Po této debatě jsem měla jasno. Požádala jsem o rozvod a našla jsem si jednopokojový byt. Muž tomu nechtěl uvěřit. Až po podepsání rozvodových papírů si uvědomil, že teď všechny platby bude muset platit on, jinak přijde o dům. Já už jsem si s tím žádné starosti nedělala. Všechn stres ze mě spadl a zase jsem vypadla o něco líp. A muž? Našel si rovnou tři práce, aby mohl splácet hypotéku. S dětma jsme problém neměli. Jednou byly u něho a pak zase u mě. Ale víc času strávili u mě v malém bytečku. Byli skoro dospělí, moc dobře věděli, co mají za tátu a uvědomovali si, jaké trápení jsem si s ním prožila.

Bušalka
ilustrace: REVOLVER

Miro rom

Čhid'om pal mande le vudareha a kim džava vaš o čhave andre škola, ta džav mange peršo andre kavariha pre kavica. Khere ačhilas o rom, zuñimen andal e but'i a andro jakha leske has, sar imar chal o chaben a palis džal te sovel. Hoj man namušinav te daral, avela oda ča pro jepaš ori, palis uš'ola a šegetinela mange. Kale lava šunav sako d'ives a mindig oda doperel varesar aver. Pal o drom andre kavariha gondolinav a perav pre oda, hoj man oda imar čačes nabavinel. Hin man duj bufa, starinav man pal o duj čhave, poťinav o kher, e hypoteka, le romeskra kejčeña andal o terñipen... te na poťinava, ta mange avena andro kher o exekutorra. A mek mušinav te uravel le čhavoren, so akanak andre kaja moderno doba kamen buter a buter. Som savorestar avka but zuñimen. Nadžanav, kaj sigeder te chuťel. Raťi nasovav, miro šero mindig gondolinel, so pes ačhola. Me pal e jekh but'i mušinavas te džal pro autobus andre dujto but'i, kaj khosavas tele baro šovgankengro gymnasium, miro rom džalas te dikhel pre televiza abo andro haďos te ginel.

Furt o halasipena pal o love, pal o kher, pal o baravipen ehas sako d'ives. O složenki pro skamind mange ča baronas. Nekbuter man choľarlas, hoj miro rom peske kalestar nič nakerelas. Mindig peske gondolinelas, hoj mire lovenca poťinava savoro me. Jov lelas ča nekčepeder love. Oda nastačinlas aňi pro kher. Nič buter nakerelas,

kaj les te avel buter love. Has leňivo a pohodlno. Sako d'ives kerelas koda stejno. Šoha perdal amende nič buter nakerďas. Sar ehas o čhavore cikneder, ta lenca naphirelas aňi pre poši, nič len nasikhavlas. Sa ačhilas pre mande. Taj len šaj občord'om le šukaribnastar pal o hřišťe pal e poši, šaj len občord'om pal o kružki a te narodel andre lende ñisavo talentos... Hi, šaj oda kerďom, te geľomas pal o stejnakro drom mire romeha. Nisostar peske nič te nakerel a savoro te čhivel pal o šero. Aľe me kada nakamavas! Kamavas, kaj te aven mire čhave bachtale a sikhade a te džanen, so len andro dživipen užarela.

Kaleha, sar pes chovinelas a gondolinelas ča pre peste, mange polokores perelas avri andal o jilo. Imar ke leste načujinavas koda, so akor. „Sal diliňi, les pre tu mindig buter but'i a poťines vaš leske buter a buter veci. Hem diliňal'uveha avri olestar!“ dophenlas mange miri phureder pheň. „A so majinav te kerel?“ ričind'om pre late. „Hem me oda nakerav vaš leske, aľe vaš o čhave!“ Mušinav oda te ľikerel avri, kim o čhavore barona avri.

O berša denašle a o čhave čeporo barile. Jekheske has dešuefta a avreske dešupandž berš. Sodujďzene phirenas pre sredno škola a o sikhaviben lenge but džalas. Olestar somas lošard'i. Nič aver pes nazmeňindas. Ko miro rom na. Ča koda, hoj somas sar avri mard'i baterka a hoj phuriľom o šel berša. Khere somas ča tosara, oda tavavas

he pratinavas a avavas raťaha, sar imar o čhave sovenas. Kada mange has but pharo.

Jekhvar, kaj keravas but'i dešušov ori, ta avľom khere sigeder. O šefos man mukhľas, kaj te džav khere, bo čačes dičhuvavas but nalačhes. Džanavas, hoj o rom imar avela khere. Pašľolas pro amaro haďos, pro muj les has novinki a chrapinelas. Ta igen pal e but'i le čale pereha zasut'as. Has mange čačes phujes. Dukhalas man pro koľin a mek man has tašťardo chas. Mušind'om les te uštavel, kaj mange te džal andre lekarňa te cinel vareso pre teplota he andre skľepa citrona, medos he zazvoris. Kaj man olestar so neksigeder dochudav a te džav pale andre but'i. Aľe pal oda, so mange phenďas, ta odpel'omas. „So sal diliňi? Tu nadikhes, hoj som zuñimen, hoj ča akanak avľom andal e but'i? Mukh man te pašľol!“ Joj, Devla miro, te naavľomas nasvaľi, ta bi leske mukhľomas pal o muj. „A te nabisterav, kampil mange love pro benzinosa. Našťi phirav pešones.“ Andre but'i leske oda has deš minuti phiriben. Nadžanavas, so te kerel. Andro oda momentos les nanavidzinavas. Geľom andro haďos. Našťi mange lav volno. Palis amenge chibinena o love. Vičínava la pheňake, mi anel mange varesave vitaminy a tajsa džava andre but'i. Mušinav oda varesar te ľikerel avri.

Tosara ušťiľom mek nasvaleder sar somas idž, e dukh pro koľin he o chas napreačhile. Aľe he avka man urďom a džavas andre but'i. Džav mek andro o byvakos vaš e kleja andal o kher... a napaťav mire jakhenge! Pro gaučosa pašľol o rom a ginel peske! „So kadaj keres? Sar oda hoj nasal andre but'i?!“ phučav lestar dukhade hangoha. Visarel pes ke mande a polokes mange phenel. „So bi, pašľuvav mange, liľom mange andre but'i vajkeci d'ivesa volno, bo som zuñimen.“ „So phenďal?!?!“ choľard'om man. „A sar kames te poťinel o love la bankake a mek aver kejčeña?! Me som kadaj nasvaľi a he avka džav andre but'i, a tu?!?!“ „Hm, te sal ajsi diliňi. Ta tuke le taj oda volno, te tut hin oda nakhatocis. Oda pes varesar kerla ole amare lovenca...“ Soske me nasom kašuki? Dichinav polokores, kaj te avav klidno. „Nane tuke ladž? Mange imar nadžal tuha te dživel!“ Gondolind'om mange, hoj pes mange prebačinelas, aľe jov mange pre kada phenďas: „Hm, mušineha oda avri te ľikerel. Zarodes buter love. Me našťi kerav buter, som but zuñimen.“ Visard'as pes pro bokos, nakhaďas tele Celaskon, so les has pro skamind a pale peske ginelas.

Pal kada vakeriben imar sa džanavas. Mukhľom man leha te rozvedľinel a rakhľom mange jekh kheroro. O rom oleske nakamelas te paťal. Až sar irind'as o papira, ta leske doavľas andro šero, hoj akana savoro mušinela jov te poťinel. Me mange pal oda imar ñisavo šero nakeravas. Sa mandar peľas tele a dičhuvavas imar feder. A o rom? Rakhľas peske trin bufa, kaj te poťinel o kher. Le čhavenca amen problemos nahas. Jekhvar has ke leste a palis ke mande. Aľe buter has ke mande, andro miro cikno kheroro. Has skoro dospela, lačhes džanenenas, savo dad len hin a džanenenas, so leha predžid'ľom.

Bušalka
ilustrace: REVOLVER

Kamarádky

Ještě týden do začátku školního roku! Já se tak těším. Ne, že bych neměla prázdniny v lásce, samozřejmě, že jo. Mám ráda, když jen tak lenoším, nemusím se učit, chodím k vodě, užívám si přírodu a nemusím brzo vstávat. Jenže do školy se tentokrát těším, protože mě čeká přechod na druhý stupeň. Mám z toho takovou radost. Už nebudu na prvním stupni tou, které si nikdo nevšímá a kterou ostatní z vyšších tříd mají za batole.

Je tu první den školy. Ráno si přivstanu o půl hodiny dříve, abych se mohla připravit. Líčit se sice ještě nemůžu, jelikož mi to má mamina nedovolí, tak se aspoň pěkně učešu a přetáhnu si rty balzámem. Dva měsíce jsme se neviděli, tak se postupně s každým obejmeme...a hle, nová tvář. Hm, nevěděla jsem, že budeme mít ve třídě nový přírůstek. Je to holka, o hlavu menší než já, hnědé dlouhé vyžehlené vlasy, stíhlá...no prostě, kluci by řekli „kočka“. Hned jsem poznala, že z ní byli pať, a nejen kluci. Pomalu, den za dnem, jsme se začali více poznávat. Ve třídě byla velice oblíbená, s každým si rozuměla. Dokonce i s mojí nejlepší kamarádkou. Trochu jsem žárlila. Se mnou se moc nebavila. Nevím, ale nevěděla jsem, o čem se s ní mám bavit. Připadala mi svým chováním vyspělejší, než jsme byli my ostatní. S kamarádkama ze třídy se bavila o klukách, o cigaretách a o divčích věcech, ale mě takové řeči nezajímaly. Mamina mi říkává, že na takové věci mám čas. Když spolu holky debatovaly, tak mě mezi sebe nebraly, věděly, že já o dospělých věcech skoro nic nevím. Od té doby, co k nám přišla ta nová holka, tak se mi moc do školy nechtělo. Byla divná. Jednu dobu byla tak oblíbená a žádaná. Všichni ji obdivovali, hlavně holky. A to proto, že měla každý den jiné a velice moderní oblečení. Když se jí holky ptaly, kdo jí to kupuje, tak říkávala, že sama. Že si vůbec všechno dělá sama, že svoji mamku vůbec v ničem neposlouchá a už vůbec by s ní nikdy nešla ven. Cítila by se trapně! No, já se s maminkou ještě občas držím za ruku. A zatím mi to trapné nepřijde. Mám ji ráda, cítím to tak, tak to dávám najevo tím, že jí ráda dám ruku a silně ji stisknu. Její máma nechodila ani na třídní schůzky, nezajímala se o její prospěch. Hm, může si nejspíš dělat, co chce. A v tom jí naše holky záviděly.

Pak měla období, kdy s nikým nepromluvila, stala se z ní tichá myška. Málem probrečela i celé vyučování. Nechápala jsem to. Napadlo mě, že ji nejspíš něco trápí. Chtěla jsem se jí na to zeptat, ale neměla jsem odvahu. Skoro nikdy jsme spolu nemluvily. Nemá mě ráda, nebaví se se mnou... Dlouho jsem přemýšlela. Jednoho dne jsme spolu náhodně ve třídě zůstaly samy. Dodala jsem si odvahy a šla jsem směrem k ní ve snaze si s ní promluvit. Sedla jsem si vedle ní do lavice a vyptávala jsem se. Měla jsem trochu strach, že mě odkopne a neřekne mi ani slovo, ale světe div se, podívala se mi do očí a vše mi řekla. Překvapeně jsem na ni zírala a bylo mi jí tak líto. Po tváři jí stékaly slzy. Před dvěma měsíci přišla o svoji milovanou maminku. Zemřela na rakovinu. Strašně moc jí chybí a srdce jí trhá na milion kousků, když si na ni vzpomene. Mívala s ní tak krásný a láskyplný vztah jako já mám teď s mojí maminkou. Ve škole se jen přetvařuje a hraje si na dospělou. Snaží se zakrýt bolest, kterou cítí. Tak teď už všechno chápu. Taky mi řekla, že proto se se mnou nebavila, protože mi záviděla můj vztah s mojí mámou. Poznala, že já jediná ve třídě, i přesto, že jsem v pubertálním věku, svoji mámou nepohrdám a vážím si jí. Ostatní holky své maminky pomlouvají a „dočasně“ je nemají rády. Nejspíš to bude tím věkem. Ptala jsem se jí, proč se nesvěřila dříve. S holkama si přece dobře rozuměla a vypadalo to, že mají dobré vztahy. Pověděla mi, že holky nejsou pravými kamarádkami. Zajímají je jen drby, oblečení, šminky, kdo koho ztrapnil, kdo s kým chodí atd. Nikdo se jí nikdy nezeptal na její osobní život, jen já. Další den jsme si sedly vedle sebe a do teď jsme nejlepšími kamarádkami.

Bušalka

Muzeum romské kultury

Bratislavská 67, 602 00 Brno, tel.: 545 571 798
e-mail: media@rommuz.cz, www.rommuz.cz
MHD: tram. 2, 4, 11, zast. Tkalcovská, tram. 3, 5, 9, zast. Dětská nemocnice

MUZEUM ROMSKÉ KULTURY

říjen–prosinec 2016

OTEVÍRACÍ DOBA V NEDĚLI PRODLOUŽENA DO 18⁰⁰ (poslední vstup v 17¹⁵)

STÁLÁ EXPOZICE

„PŘÍBĚH ROMŮ“
Dějiny Romů od starověké Indie až po události II. světové války a současnost. Možnost komentovaných prohlídek v ceně vstupného po předchozí domluvě.

PŘECHODNÁ VÝSTAVA:

Poklad Romů/Amare somnaka/Tajemství romského šperku 7. 10. 2016–30. 4. 2017
Tradiční zlaté a stříbrné šperky, historické unikáty a současné šperky úspěšných romských designérek poprvé k vidění na jednom místě

DOPROVODNÝ PROGRAM K VÝSTAVĚ
10. 11. od 15 do 18 hod. Taneční workshop s Renou Milgrom, tance nejbližších indických příbuzných Romů z dómské kasty tanečníků s hady – kalbelyia sapera. Vstup zdarma
Muzeum romské kultury, Bratislavská 67

1. 12. od 16 do 18 hod. Vánoční dílna se šperkařkou Nicole Taubinger pro děti i dospělé, výroba dárek z recyklovaného plastu. Vstup zdarma
Muzeum romské kultury, Bratislavská 67

Tvořivé dílny pro děti i dospělé inspirované výstavou, šperky z tradičních i netradičních materiálů, 27. 11., 11. 12. vždy v 15 hod., vstup zdarma

Muzeum romské kultury, Bratislavská 67
Rezervace nutná, počet míst je omezen
lektor@rommuz.cz, 545 214 419

FILMOVÉ ČTVRTKY A DALŠÍ VEŘEJNÉ AKCE:

24. 11. v 18 hod. Hudební pamětnický večer – vzpomínání na první Romfest (Brno, 1990). Spojeno s vyhlášením a předáním Ceny Muzea romské kultury za rok 2016
Muzeum romské kultury, Bratislavská 67
Cenu Muzeum romské kultury uděluje od roku 2009 za přínos k rozvoji a uchování romské kultury. Pamětnický večer s živou hudbou připomene 1. ročník světového festivalu Romfest (1990).

8. 12. v 18 hod. Toto a jeho sestry (Toto si surorile lui, Rumunsko, 2014)
Moravská zemská knihovna, Kounicova 65a
Desetiletý Totonel a jeho dvě starší sestry čekají, až se matka vrátí domů z vězení. Jejich příbuzní si ale z jejich bytu na bukověšském předměstí udělali feťácké doupě. Dokumentární film uvádíme v rámci Týdne lidských práv.

15. 12. v 17 hod. BRNOX/průvodce brněnským Bronxem
Muzeum romské kultury, Bratislavská 67. Křest netradičního průvodce umělkyně Kateřiny Šedé.

VOLNÉ VSTUPY DO VÝSTAV – Každou první neděli v měsíci.

Otevírací doba • po a so zavřeno • út–pá 10–18, poslední vstup 17¹⁵ • ne 10–18, poslední vstup 17¹⁵

Nabízíme starší ročníky Romano hangos.

Cena jednoho ročníku 100 Kč + poštovné.

objednávky na: 545 246 673 nebo: holomkova@srnm.cz

Ceník inzerce:

celá strana (rozměr 26×40) – 5 000 Kč
1/2 strany (rozměr 26×20 nebo 40×13) – 3 500 Kč

1/4 strany (rozměr 13×20) – 1 500 Kč
menší formát – 7 Kč/cm²

Sleva při opakované inzerci na druhé a další vydání 25%
žádosti o inzerci na mail: holomkova@srnm.cz

Vydávání Romano hangos podporuje Ministerstvo kultury ČR

Adresa redakce Romano hangos a Společenství Romů na Moravě

Bratislavská 65a, Brno 602 00
tel.: 545 246 673 www.srnm.cz
číslo účtu: 27-488570217/0100

Předplatné Romano hangos

příjmení, jméno:
název organizace:
adresa, PSČ:
e-mail: telefon:
počet objednaných výtisků:

způsob platby: ☐ hotově ☐ složenkou
☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol:
☐ bankovním převodem na fakturu

vyplněný formulář zašlete na adresu:
Romano hangos, Bratislavská 65a, Brno 602 00. Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010
cena předplatného pro rok 2016 je 265 Kč

MAPA BRNĚNSKÉHO BRNOXU

akce Kateřiny Šedé

BRNOX
Mapa brněnského BrnoX
Na každém úřadě
Kč. Dobry den, chci se sepsat na tuto lokalitu. Jevit se vám tedy líbí, když tihle jeme do prsou?
Uředit: Cože?
Kč. No, jevit se vám tedy líbí?
Uředit: Jevit normálně? Tady jete na úřad.
Kč. A tih se vám tedy?
Uředit: Jevit se vám?

TRNY BRNOX
Dost trny, stihá buďto detailně rozpracovány v přípravném průvodu.

BRNOX
Mapa brněnského BrnoX
Na každém úřadě
Kč. Dobry den, chci se sepsat na tuto lokalitu. Jevit se vám tedy líbí, když tihle jeme do prsou?
Uředit: Cože?
Kč. No, jevit se vám tedy líbí?
Uředit: Jevit normálně? Tady jete na úřad.
Kč. A tih se vám tedy?
Uředit: Jevit se vám?

BRNOX
Mapa brněnského BrnoX
Na každém úřadě
Kč. Dobry den, chci se sepsat na tuto lokalitu. Jevit se vám tedy líbí, když tihle jeme do prsou?
Uředit: Cože?
Kč. No, jevit se vám tedy líbí?
Uředit: Jevit normálně? Tady jete na úřad.
Kč. A tih se vám tedy?
Uředit: Jevit se vám?